

לעילוי נשמת

אאמו"ר הר' ראובן בן שמואל זצ"ל

ולעילוי נשמת

מו"ח הר' יצחק ברוך בן אברהם הכהן זצ"ל

ת.נ.צ.ב.ה

עולת ראובן

עלון שבועי בפניני, לקחי וענייני פרשת השבוע

בס"ד. עלון מס' 62

יום ו' ב' דר"ח א' אלול תשפ"ג

הדה"נ בי-ם: 6:44

צאת השבת: 7:57

ר"ת לח': 8:36

פרשת שפטים

דברים טז-יח

בפסוק, "שפטים ושטרות תתן לך בכל שעריך" וגו':

אפשר לומר, שר"ת "שפטים" מתקשר לחודש אלול - שופר - פינו יתקע - מחול טעויותינו.

שם.

וברש"י, שופטים ושטרות. שופטים, דיינים הפוסקים את הדין. ושטרות. הרודין את העם אחר מצותם, שמכין וכופתין במקל עד שיקבל עליו את דין השופט.

ומתבאר מדברי רש"י עוד ענין, מדוע התורה נקטה קודם כל שופטים ואח"כ שטרות ולא להיפך, משום שקודם השופטים פוסקים את הדין, ואח"כ ע"י פסיקתם השטרות רודים בעם אחר מצותן שמכין וכופתין במקל עד שיקבל עליו את דין השופט.

ומובא כן במדרש תנחומא - שופטים ושטרות - שופטים אלו הדיינים, שטרות אלו הפרנסים שמנהיגים את העדה. רבי אלעזר אומר, אם אין שופט אין שופט, כיצד כיון שנתחייב אדם בבית דין לחבירו, אם אין שופט שיוציא ממנו, כיון שפורש מן הדיין אין ספיקה ביד הדיין לעשות לו כלום, אלא אם כן מוסרו ביד השופט והשופט מוציא ממנו.

דברים יז יא

בפסוק, "על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל":

וברש"י - ימין ושמאל. אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, וכל שכן כשאומר לך על ימין ימין ועל שמאל שמאל.

ומפני מה באמת מוטל עלינו לשמוע לדבריהם גם כשנראה שהדבר ימין והם אומרים שמאל, או שהדבר נראה שמאל והם אומרים ימין?

אומר הרמב"ן, ועניינו אפילו תחשוב בלבך שהם טועים, והדבר פשוט בעיניך כאשר אתה יודע בין ימין לשמאלך, תעשה כמצותם, ואל תאמר איך אוכל החלב הגמור הזה או אהרוג האיש הנקי הזה וכו'.

והצורך במצוה הזאת גדול מאד, כי התורה ניתנה לנו בכתב, וידוע הוא שלא ישותו הדעות בכל הדברים הנולדים, והנה ירבו המחלוקות ותעשה התורה כמה תורות. וחתך לנו הכתוב הדין, שנשמע לבית דין הגדול העומד לפני השם במקום אשר יבחר, בכל מה שיאמרו לנו בפירוש התורה וכו', כי רוח השם על משרתי מקדשו ולא יעזוב את חסידיו, לעולם נשמרו מן הטעות ומן המכשול. ולשון ספרי אפילו מראין בעיניך על הימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין שמע להם.

ורואים בספרי יותר ממה שנאמר קודם לכן, שעד עכשיו אמרנו שאפילו אם נדמה בעינינו שהימין ימין והם אומרים שמאל, או השמאל שמאל והם אומרים ימין, וכאן נאמר שאפילו "מראין בעיניך" שהימין שמאל ושמאל שהוא ימין, שמע להם, וכגון (שמאל שהוא ימין) בחלב שהוא שומן.

דברים כ-כז

בפסוק, "ומי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה":

וברש"י פן ימות במלחמה. ישוב פן ימות, שאם לא ישמע לדברי הכהן כדאי הוא שימות.

ויש להבין בדברי רש"י, מדוע פירש דווקא גבי ארש אשה שכדאי הוא שימות, ולא בשאר הדברים שנאמר בהם פן ימות במלחמה?

ויש שפירשו, ששאר הדברים, כגון שבנה בית ולא חנכו ונטע כרם ולא חיללו, אין הדבר חמור כ"כ אם הוא לא יחזור ויחנך את ביתו וכדמו, אבל אם ארש אשה ולא לקחה, התורה הקפידה שאם לא ייקח אותה כדאי הוא שימות, וזהו משום שלום בית ועגמת נפש לאשה שבעלה יצא למלחמה.

ממתק מן הפרשה

"שופטים וגו' ושפטו את העם משפט צדק":

וברש"י - מנה דיין מומחים וצדיקים, לשפט צדק:

הגאון הקדוש מהר"ל דיסקין זצוק"ל ערך פעם בביתו גט פיטורין בין איש לאשתו. לפתע, בעיצומה של כתיבת הגט הפסיק את מלאכת הסופר, והחליט להניח את המשך הכתיבה ליום המחרת. הגאון לא הסביר את מניעיו, הוא רק ביקש לברר שוב את פרטי המתגרשת, ולדחות את נתינת הגט למחרת. הדיינים שהיו מעורבים והכירו את הנושא מקרוב, התפלאו על החלטת הגאון הקדוש אלא שאין מערערים אחרי המלך.

למחרת, בעקבות הברורים נודע, לחרדת כולם, כי שוקר בפי האשה מקבלת הגט. היא התחכמה לעשות – להביא איש אחר, שהציג את עצמו כבעלה ולקבל על ידו גט. העניין התגלה כאמור, בעיצומה של כתיבת הגט זמן קצר לפני מסירתו.

כאשר שב מהר"ל לביתו, בני הבית שאלוהו: הרי הרב אינו מאמין במופתים, וכי יש מופת גדול מזה?

אמר להם הרב: וכי מופת הוא זה, חכמה היא זו, שנתן הקב"ה לבני אדם להשכיל ולהבין דבר מתוך דבר.

אותו זוג, הביאו כלב קטן, עד היום הם לא באו יחד לבית הדין, היום לקראת נתינת הגט באו שניהם, והנה בשעת כתיבת הגט הבחנתי כי הכלב הלך ממנה אליו וממנו אליה (מהאשה לבעל ומהבעל לאשה) – הלך וחזר כמה פעמים. התפלאתי כיצד מתרחש דבר כזה, איך הכלב רגיל עם שניהם, והרי בוודאי קודם הגט הם נפרדו זה מזה מחמת המריבות ביניהם וכפי שסיפרו בבית הדין. וא"כ הכלב צריך להיות או אצלו או אצלה, ואיך זה שהוא פונה מאחד לרעהו, מכאן הבנתי שדבריהם שקר – ואינו בעלה. ולכן אין מריבה ביניהם – הכלב רגיל עם שניהם. חדלתי מלכתוב את הגט עד שאברר שוב את הדבר ואכן התגלתה התרמית.

סיפור זה סיפר המגיד רבי בן ציון ידלר זצוק"ל, שהמליץ על עובדא זו את מאמר חז"ל במסכת יבמות קכא, "קרי שמואל עליה דרב, לא יאונה לצדיק כל און".

(מתוך הספר להגיד)

לרגל יום הירצייט של רבינו הנצי"ב מוולאז'ין זצ"ל כ"ח אב תרנ"ג

ראש ישיבת וואלז'ין – הג"ר נפתלי צבי יהודה ברלין זצ"ל – הידוע בכינויו "הנצי"ב", חיבר כידוע ספרים רבים. כאשר הוציא לאור את ספרו "העמק שאלה" על "שאלות", עשה משתה והזמין אליו כמה תלמידי חכמים. משנתאספו כולם, אמר להם: "בודאי תמהים הנכם מדוע מצאתי לנכון לערוך משתה זה".

הבה ואבאר לכם פשר העניין: בילדותי התקשיתי בלימודי, ונחשבתי בין התלמידים החלשים. יום אחד שמעתי איך שאבי מסיח את צערו בפני אמי, ואומר לה: 'כל ימי קיייתי שנפתלי צבי יגדל כתלמיד חכם גדול, אולם כפי הנראה הוא לא יבשר לזה. לאור מצבו הלימודי זהיום, יתכן שיהיה בעל מלאכה טוב ועוסק בצרכי ציבור – אולם לא נראה שיהיה תלמיד חכם כפי שקיייתי'... "כאשר שמעתי את הדברים" – סיפר הנצי"ב – "נגע צערו של אבי ללבי. באותה שעה החלטתי החלטה נחושה להשתדל ולהתאמץ מאד בלימוד התורה, מתוך שאיפה יוקדת לעלות ולהתעלות בתורה. פרצתי אל תוך החדר שבו שוחחו הורי, הודעתי להם את החלטתי, ובאמת מאותו יום ואילך השתדלתי בכל כחי, והצלחה אכן האירה לי פנים".

"אם תשאלוני" – המשיך הנצי"ב ואמר – מה הקשר בין הסיפור הזה לבין שמחת המצוה שלנו? אסביר לכם. נתאר לעצמנו מה היה קורה אלמלי קבלתי על עצמי אז עול תורה.

הייתי חי כיהודי טוב – חייט או נגר – וכמובן גם הייתי קובע עתים לתורה. כאשר היה בא יום מותי, ונשמתי היתה עולה ומתיצבת בפני בית דין של מעלה – היו שואלים אותי: קבעת עתים לתורה? ואני כמובן הייתי משיב בחיוב ומפטר את סדר יומי. הייתי אומר שטרוד הייתי בפרנסתי ובמעשי חסד שונים, אך בשארית הזמן כמובן קבעתי עתים לתורה. "ואז היה הקב"ה מעמיד בפני את הספרים: 'העמק שאלה', 'מרומי שדה' ו'העמק דבר', היה אומר לי: את הספרים האלה יכולת לחבר! מדוע לא עשית זאת?... אזי לה לאותה בושה! על כן גדולה שמחתי על שנשאני לבי, ועל שהחלטתי שאני יכול ומסוגל לגדול בתורה. החלטה זו היא שרוממה אותי, העלתה אותי, העלתה אותי במעלות התורה, והביאה אותי עד הלום".

בברכת שבת שלום וחודש טוב ומבורך ואגוטען שבת!

